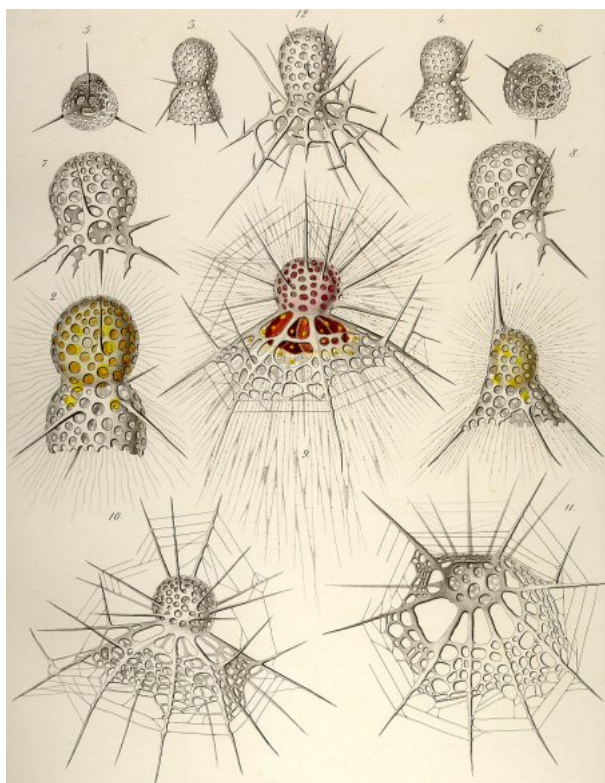

ΑΡΧΕΤΥΠΑ – Η ΚΑΤΑΓΩΓΗ ΤΩΝ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΙΔΕΩΝ

Ο Πλάτωνας έλεγε πως για κάθε ιδέα ή αντικείμενο στον ανθρώπινο κόσμο, υπάρχει και μία αντίστοιχη υπερβατική απεικόνιση στον κόσμο των ιδεών. Έτσι λοιπόν θα υπήρχε μία απεικόνιση σε εκείνο το μεταφυσικό κόσμο όχι μόνο για ένα καθημερινό αντικείμενο, μία καρέκλα π.χ., αλλά και για κάθε ιδέα, θα υπήρχε δηλαδή και ιδανική απεικόνιση της δικαιοσύνης, της ομορφιάς, της κακίας, κ.ο.κ. Με αυτήν τη συλλογιστική, ο Πλάτωνας σκόπευε να δείξει ότι

μέσα στο σύμπαν υπάρχει μία αντικειμενική και ανώτερη κατάσταση μέσα από την οποία θα μπορούσε να περιγραφεί το Ιδανικό. Το Ιδανικό για τον Πλάτωνα ήταν και αυτό μια ιδέα, κάπου μέσα στον κόσμο των ιδεών.

Ο Jung αιώνες μετά, θα θεωρήσει την ύπαρξη αντικειμενικών υπερβατικών μορφών, από τις οποίες θα αποτελείται η ανθρώπινη ψυχή, και τις οποίες ονόμασε αρχέτυπα. Τ' αρχέτυπα θα μπορούσαν να 'συγκεντρωθούν'- εκφραστούν στον ανθρώπινο ψυχισμό με τη μορφή συμπλεγμάτων, τουλάχιστον σ' ένα πρώτο, ψυχαναλυτικό, επίπεδο. Πάντως, σε ό,τι αφορά μια σύγκριση ανάμεσα στον Πλάτωνα και στον Jung, υπήρξε μεταξύ ίσως άλλων και μία σημαντική διαφοροποίηση, η οποία εν μέρει είχε ήδη γίνει από άλλους αρχαίους Έλληνες, όπως και από σύγχρονους ή λίγο προγενέστερους του Jung επιστήμονες. Τ' αρχέτυπα, οι θεμελιώδεις αυτές οντότητες των ανθρώπινων ιδεών, δεν προϋπάρχουν των ανθρώπινων σκέψεων, αλλά δημιουργούνται κατά

τη στιγμή της αλληλεπίδρασης της ανθρώπινης ψυχής (ατομικού ασυνείδητου) και της παγκόσμιας ψυχής (συλλογικό ασυνείδητο). Επομένως, τ' αρχέτυπα είναι δευτερογενείς υπάρξεις, δεν προϋπάρχουν σε κάποιον κόσμο 'αρχετυπικών ιδεών,' αλλά αποκτούνε 'σχήμα' και συγκεκριμένη σημασία τη στιγμή της αλληλεπίδρασης με την ανθρώπινη ψυχή.

Μετά την εποχή του Jung υπήρξε και η τεκμηρίωση της σημαντικότερης ίσως (όπως πίστευε ο φυσικός Feynman) θεωρίας όλων των εποχών, της ατομικής θεωρίας. Τα πράγματα, όπως πίστευε και ο Δημόκριτος, αποτελούνται από ό,τι απλούστερο, τα άτομα. Άτομα, τα οποία ωστόσο στην πραγματικότητα κόβονται σε μικρότερα 'άτομα' και σε μία διαδικασία που ίσως και να μην τελειώνει ποτέ. Πάντως, σε κάθε περίπτωση μπορούμε πάντοτε να αναλύουμε το οποιοδήποτε αντικείμενο ή 'σχέδιο σκέψης' σε ολόένα και 'μικρότερα και στρογγυλά', μικροσκοπικά και παρατηρήσιμα σωματίδια. Πιθανώς, δηλαδή, ακόμη και οι Πλατωνικές ιδέες ή τ' αρχέτυπα του Jung, αποτελούνται από κάποιας μορφής 'σωματίδια' ή 'ενεργειακές διακυμάνσεις' και υπάρχουν ως κάποιου είδους καταστάσεις μέσα σε πεδία.

Ο φυσικός Pauli ασχολήθηκε εκτενώς με τ' αρχέτυπα και είχε μάλιστα για μία μεγάλη περίοδο αλληλογραφία με τον Jung, αποτέλεσμα της οποίας ήταν και μία κοινή θέση διατυπωμένη από τους δύο επιστήμονες: Στον κόσμο υπάρχει η αιτιότητα στην οποία ανήκουν φαινόμενα τα οποία λαμβάνουν χώρα μέσω της σχέσης αιτίας- αποτελέσματος και η συγχρονικότητα, όρος που χρησιμοποιήθηκε από τον Jung, όπου φαινόμενα μπορούν να λάβουν χώρα 'αναίτια' και ταυτόχρονα σε διάφορα σημεία του χώρου.

Ο φυσικός Bohm από τη μεριά του πίστευε πως ολόκληρο το σύμπαν έχει τη μορφή ενός ολογράμματος και πως υπάρχει ένα είδος 'υπόγειου' κβαντικού πεδίου μέσα από το οποίο προκύπτουν τα φυσικά φαινόμενα με τη μορφή κυματικής συμβολής. Επίσης θεώρησε πως η ανθρώπινη συνείδηση δε βρίσκεται 'έξω' από το σύμπαν, αλλά ότι συμμετέχει ουσιαστικά και καταλυτικά στις φυσικές διαδικασίες. Βλέπουμε δηλαδή πως οι απόψεις του Bohm βρίσκονται πολύ κοντά στις απόψεις του Jung περί ενός

συλλογικού ασυνείδητου. Υπάρχει δε και η ολογραφική αρχή, διατυπωμένη από τον Gerard Hooft, σύμφωνα με την οποία όλη η πληροφορία που βρίσκεται σε μια περιοχή του χώρου μπορεί να αναπαρασταθεί από μία θεωρία που αναφέρεται στα σύνορα εκείνης της περιοχής. Με άλλα λόγια, όλο το σύμπαν μπορεί να αναπαρασταθεί πάνω σ' ένα δισδιάστατο κομμάτι χαρτί, όπως και τα άγνωστα ψυχικά φαινόμενα θα μπορούσαν να αποτυπωθούν πάνω στην ανθρώπινη ψυχή.

Ο ψυχίατρος και νευροφυσιολόγος Pribram την ίδια εποχή με τον Bohm διαπίστωσε πως κόβοντας μεγάλα τμήματα από τον εγκέφαλο ποντικών, εκείνα δεν ξεχνούσαν πώς να εκτελούν τις βασικές τους λειτουργίες, Διαπίστωσε δηλαδή πως η μνήμη και γενικότερα η σκέψη δεν βρίσκεται σε συγκεκριμένη περιοχή του εγκεφάλου, αλλά διασκορπισμένη μέσα σ' αυτόν, υπό τη μορφή πιθανότατα κάποιων πεδίων. Ίσως δηλαδή οι ανθρώπινες σκέψεις αποτελούνται από μορφώματα, τα οποία ζουν στην -ευρύτερη- περιοχή του εγκεφάλου.

Ο βιολόγος Dawkins με τη σειρά του διατύπωσε τη θεωρία των μιμιδίων (memes). Τα μιμίδια, είναι το 'πνευματικό' αντίστοιχο των γονιδίων. Είναι δηλαδή 'μη βιολογικές οντότητες πληροφορίας' που καθορίζουν την ανθρώπινη συμπεριφορά και μεταφέρονται μέσα από την ανθρώπινη επικοινωνία. Οι απόψεις, τα πιστεύω, οι υιοί των υπολογιστών, είναι μιμίδια, ενώ τα πολιτισμικά ρεύματα, οι θρησκείες, είναι ομαδοποιήσεις μιμιδίων.

Κατόπιν αυτών, θεωρώ, πως είμαστε περισσότερο έτοιμοι να κάνουμε μία πληρέστερη και ακριβέστερη προσέγγιση του θέματος:

Ερώτημα πρώτο. Τι είναι τελικά τ' αρχέτυπα; Τα αρχέτυπα είναι κάποιες θεμελιώδεις μορφές, 'πρότυπα', πάνω στα οποία δομείται η ανθρώπινη ψυχή. Όταν λέμε ψυχή, θα εννοήσουμε το 'ενεργειακό καλούπι' με βάση το οποίο χτίζονται οι υλικές δομές και καταρτίζονται οι βιολογικές λειτουργίες του ανθρώπου. Βλέπουμε δηλαδή ότι ευθύς εξαρχής με την παραδοχή της ύπαρξης των αρχέτυπων έχουμε ήδη φύγει από το πεδίο της 'ορθόδοξης'

επιστήμης και έχουμε ήδη εισέλθει στο χώρο της ‘μεταφυσικής,’ αφού πλέον ουσιαστικά μιλάμε για ‘ενεργειακά μορφογενετικά πεδία,’ πεδία δηλαδή που δεν αποτελούνται από τα ‘κλασσικά’ σωματίδια ή έστω ‘άμορφα’ κβάντα ενέργειας, αλλά από κάποιου είδους ενεργειακές συγκεντρώσεις που έχουν συγκεκριμένο και καθορισμένο σχήμα, περιεχόμενο και, από τη στιγμή της αλληλεπίδρασής τους με την ανθρώπινη ύπαρξη, και συγκεκριμένο νόημα. Η ιδέα πάντως της διαφοροποίησης των αρχέτυπων, της σχηματοποίησής τους κατά τη στιγμή της αλληλεπίδρασής τους με την ανθρώπινη παρατήρηση ή συνείδηση δεν πρέπει να μας ξενίζει. Η αλλαγή της συμπεριφοράς των στοιχειωδών σωματιδίων κατά τη στιγμή της παρατήρησης είναι ήδη ένα επιστημονικά τεκμηριωμένο γεγονός. Ο ουσιαστικός νέος παράγοντας είναι ότι τα πεδία πλέον δεν πρέπει να τα βλέπουμε σαν να αποτελούνται από ‘μικρές και ομοιόμορφες σφαίρες,’ αλλά από ‘οντότητες’ οι οποίες έχουν ή μπορούν να λάβουν πολύ συγκεκριμένα σχήματα, καταστάσεις και ιδιότητες. Κρατώ λοιπόν εδώ τον όρο ‘μορφογενετικά πεδία.’

Ερώτημα δεύτερο. Πού βρίσκονται τα αρχέτυπα; Τα αρχέτυπα βρίσκονται στο συλλογικό ασυνείδητο, το οποίο μπορούμε να ταυτίσουμε ή τουλάχιστον να παραλληλίσουμε με κάποιο θεμελιώδες πεδίο μορφογενετικής φύσης, ή το υποβόσκον και παντού παρόν κβαντικό πεδίο του Bohm, αυτό που η σύγχρονη φυσική ονομάζει το ‘Ενιαίο Πεδίο,’ αυτό που οι ανατολικοί ονόμασαν ακασσικό πεδίο, ή που απλούστατα μπορούμε να πούμε το Πεδίο. Αυτό το Πεδίο, θα είναι το πεδίο όλων των πεδίων, από το οποίο θα προέρχονται όλα τα άλλα γνωστά και άγνωστα πεδία όπως το βαρυτικό το ηλεκτρομαγνητικό κ.ο.κ. Αυτό το πεδίο θα βρίσκεται διάχυτο μέσα στο χώρο, θα είναι ένα πεδίο το οποίο θα μας διαπερνά και θα μας διαρρέει ανεπαίσθητο και πολυδιάστατο. Θα αποτελείται ακριβώς από κυμάνσεις ικανές να διαμορφώσουν τις όποιες ‘ενεργειακές δίνες’ από τις οποίες θα προέρχονται όλα τα αντικείμενα της ύλης. Εξάλλου, ας μην ξεχνάμε ότι αυτό που αποκαλούμε ‘άυλο’ είναι απλά κάτι υλικό που εμείς οι άνθρωποι δεν ‘πιάνουμε.’ Ακόμη και οι ιδέες μας αν μπορούσαν να γίνουν ‘μικρές χορεύτριες μέσα στις παλάμες

μας,' θα έπαυαν να είναι 'μη υλικές'.

Ερώτημα τρίτο. Πώς δρουν τα αρχέτυπα; Μπορούμε να τονίσουμε τη σημασία της αλληλεπίδρασής τους με τα ζωντανά όντα. Μπορούμε να φανταστούμε ότι κάθε φορά που σκεφτόμαστε ερχόμαστε σε επαφή με το συλλογικό ασυνείδητο, το χώρο όπου κατοικούν όλες οι δυνατές μορφές, όλες δηλαδή οι πιθανές υλικές καταστάσεις που μπορεί ο άνθρωπος να παράξει από εκείνο το αρχέγονο δυναμικό. Σαν μία απέραντη παραλία με άμμο, όπου τα παιδιά πλάθουν σχήματα με το φτυάρι και το κουβαδάκι, μόνο που στην προκειμένη περίπτωση αυτά τα σχήματα είναι οι ιδιότητες, οι καταστάσεις και τα περιεχόμενα της ίδιας μας της ψυχής και των σκέψεων. Έτσι ίσως εξηγούνται οι διάφοροι χαρακτήρες που παίρνουν τα αρχέτυπα κατά την 'προσωποποίησή' τους μέσα στην ανθρώπινη ψυχή, πχ. η 'Σκιά,' η 'Άνιμα' και ο 'Άνιμος,' το 'Παιδί,' ο 'Εαυτός,' κ.ο.κ. Απομένει, ωστόσο, να διευκρινιστεί αν και σε το βαθμό αυτή η 'αλληλεπίδραση' είναι συνειδητή ή ακούσια.

Ερώτημα τέταρτο. Τα αρχέτυπα αποτελούνται από σωματίδια ή τα σωματίδια αποτελούνται από αρχέτυπα; Σύμφωνα με μία άλλη θεωρία, αυτή των χορδών, όλα τα σωματίδια αποτελούνται από διαφορετικές ταλαντώσεις ενεργειακών 'μονάδων', που ονομάζονται χορδές. Τα σωματίδια δηλαδή προκύπτουν από ενεργειακές ταλαντούμενες 'δίνες.' Τα αρχέτυπα προφανώς, αν υπάρχουν, θα αποτελούνται και αυτά από 'συσσωματώματα' ενέργειας. Το χαρακτηριστικό των χορδών σε αντίθεση με τα στοιχειώδη σωματίδια είναι ότι έχουν μέγεθος, ενώ τα σωματίδια θεωρούνται αδιάστατα. Έτσι λοιπόν, στο μέλλον μπορεί να ανακαλυφτεί πως αυτές οι θεμελιώδεις μονάδες που σήμερα κάποιος λένε χορδές όχι μόνον έχουν μέγεθος, αλλά μπορεί να έχουν και διαφορετικά σχήματα, ή τουλάχιστον μια ανάλογη δυνατότητα. Τότε πράγματι θα βρισκόμαστε πολύ κοντά σε κάτι που θα μπορούσαμε να ονομάσουμε 'στοιχειώδεις ενεργειακές μορφές' ή, κατά μία άλλη ονομασία, αρχέτυπα.

Ερώτημα πέμπτο. Πώς μπορούμε να 'δούμε,' να παρατηρήσουμε και να 'μετρήσουμε' τα αρχέτυπα; Απέχουμε πολύ ακόμη από αυτήν την

εργαστηριακή προοπτική. Ίσως κάποτε κάποια ‘υπερμικροσκοπία’ να καταφέρουν να μας δείξουν ότι ο κενός χώρος βρίθει από ‘υπάρξεις,’ όπως ακριβώς κι ένας βάλτος είναι γεμάτος από ζωύφια. Ίσως στο μέλλον μια νέα τεχνική απεικόνισης της ευρύτερης περιοχής του εγκεφάλου, να δείξει ότι τριγύρω από τον ανθρώπινο εγκέφαλο υπάρχουν κάποια περιρρέοντα πεδία γεμάτα ‘με όλα τα μιμίδια των πληροφοριών της μνήμης.’ Την περιοχή δηλαδή του μυαλού μας που ζουν όλες οι σκέψεις.

Πιστεύω πως οι παραπάνω νύξεις και προεκτάσεις προς το παρόν είναι αρκετές. Το εντυπωσιακό στην όλη συζήτηση πάντως είναι το εξής: Μια ιδέα ενός ανθρώπου, όπως και αυτή των αρχετύπων, γεννιέται, διαφοροποιείται και συνεχίζει να υπάρχει, όχι μόνο στο μυαλό των άλλων ανθρώπων και σε βιβλιοθήκες ή υπολογιστές, αλλά και μέσα στον ίδιο το χώρο, σε κάποια περιοχή του ή διάχυτη ‘παντού’, όπου αποθηκεύονται ή, απλά, βρίσκονται ‘όλες οι ιδέες όλων των εποχών.’ Από εκεί και πέρα όλες αυτές οι ιδέες παραμένουν άφθαρτες, άλλες, ίσως, φωτεινότερες και άλλες λιγότερο προβαλλόμενες, αλλά σε κάθε περίπτωση στη διάθεση των όποιων ενδιαφερομένων.

Έχω σκεφτεί πολλές φορές αν τα φαντάσματα υπάρχουν. Αν υπήρχαν από πριν και απλώς κάποιοι ‘αλαφροϊσκιωτοι’ τα ανατάραξαν και ξύπνησαν, ή αν δημιουργήθηκαν κατευθείαν από τις ανθρώπινες σκέψεις. Τίποτε δεν μας περιορίζει στη μία ή στην άλλη εκδοχή προς το παρόν, ενώ μπορεί να συμβαίνει κι ένας συνδυασμός τους. Το γεγονός είναι πως επειδή δεν βλέπουμε και δεν ακούμε π.χ. ‘το στοιχειό της βαρύτητας’ δε σημαίνει ότι δεν υπάρχει, καθώς όλοι έχουμε βάρος. Κατά τον ίδιο τρόπο οι ιδέες μας υπάρχουν όσο υπάρχουν και τα φυσικά αντικείμενα στα οποία αντιστοιχούν και αναφέρονται, παρότι πιο δυσπρόσιτες και ανεπαίσθητες. Αν ήμασταν γίγαντες στο μέγεθος βουνών, μια πέτρα θα μας φαινόταν ασήμαντη ενώ ο ουρανός ότι πιο πραγματικό υπάρχει. Αν ήμασταν στο μέγεθος μικροβίων, η πέτρα θα μας φαινόταν ακαθόριστο βουνό και ο ουρανός αδιανόητος. Αν ήμασταν όντα χωρίς προδιαθέσεις και προκαταλήψεις, τότε θα κατανοούσαμε όλα τα υπόλοιπα όντα του κόσμου, φυσικά και

νοερά, εξίσου πιθανά και πάντοτε με ίσους όρους. Όσα πράγματα ή πλάσματα θεωρούμε ανύπαρκτα ή εξαλείφουμε με τις πράξεις ή την αδιαφορία μας, είναι μόνο για τη δική μας διαφοροποίηση ή επιβίωση.

Φωτογραφία από: *sheldrake.org*

Πηγή: christselentis.blogspot.gr